

פרשת כי תצא / גילי כ"ץ

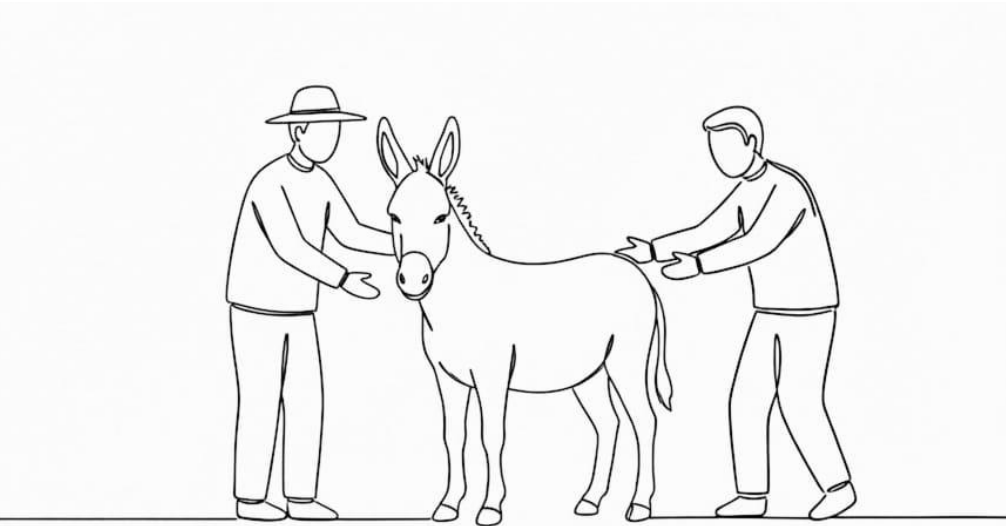
איור: עינבל ויסמן

כִּי-תֵרָאֶה חֲמֹר שֹׁנֵאָךְ, רִבֵּץ תַּחַת מִשְׁאוֹ, וְחִדַּלְתָּ, מֵעֲזֹב לוֹ--עֲזֹב תִּעְזֹב, עֲמוֹ (שמות כ"ג, ה')

לֹא תֵרָאֶה אֶת חֲמֹר אַחִיךָ אוֹ שֹׂרוֹ נִפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלְמַתָּ מֵהֶם הֵקֵם תִּקְיָם עֲמוֹ (דברים כ"ב, ד')

"והוסיף במצות הטעינה להזהיר עליה במצות לא תעשה, כי בתורה אמר (שמות כג ה) עזב תעזב עמו, מצות עשה. ועוד הוסיף "נופלים בדרך", כי שם אמר "רובץ תחת משאו", ולא הזכיר שם רק החמור שדרכו לטעון משוי גדול וירבץ תחתיו. ואמר בכאן "אחריך" ושם "אויבך" "ושונאך", לאמר תעשה עמו כן וזכור האחוה ותשכח השנאה." (רמב"ן דברים פרק כב פסוק ד)

"אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית" (תהלים צט) – כל העוז והשבח והגדולה והגבורה של מלך מלכי המלכים הוא משפט אהב ... מהו "אתה כוננת מישרים"? אמר רבי אלכסנדר: שני חמרים מהלכין בדרך שונאין זה לזה. רבץ לאחד מהן חמורו. חבירו עובר ורואהו שרבץ תחת משאו. אמר: לא כתיב בתורה "כי תראה חמור שונאך וגו' עזוב תעזוב עמו" (שמות כג ה)? מה עשה? חזר וטען ומלוהו. התחיל מסיח עמו: עזוב קימעא מכאן, העלית מכאן, ערוק מכאן, עד שיטעון עמו. 33 נמצאו עושין שלום ביניהם. וחבירו אומר: לא הייתי סבור שהוא שונאי? ראה היאך ריחם עלי כשראה אותי ואת חמורי בדוחק. מתוך כך נכנסו לפונדק אכלו ושתו

ביחד ונתאהבו זה לזה. הוי: "אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית." (מדרש תנחומא פרשת משפטים ס

בפרשת משפטים כתוב "חמור שִׁנְאָךְ, רִבֵּץ תַּחַת מִשְׁאוֹ", ואילו בספר דברים נאמר "חמור אֲחִיךָ או שׁוֹרוֹ נָפְלִים בַּדֶּרֶךְ".
שִׁנְאָךְ – או אֲחִיךָ. רובץ תחת משאו – או נופל בדרך. יחיד "רִבֵּץ" או רבים "נָפְלִים".

הרמב"ן מסביר שזה לא סתם שינוי מילים. בספר דברים התורה לוקחת אותנו צעד קדימה: לא רק מצב קונקרטי של חמור שהתמוטט, אלא כל מצב שבו מישהו נופל בדרך. ושם, במקום "שונאך", כבר נאמר "אחריך". התורה מלמדת אותנו לשנות זווית – לא לראות את הזולת דרך השנאה, אלא דרך האחוה.

המדרש מספר סיפור יפהפה: שני אנשים, שיש ביניהם שנאה, נפגשים בדרך. החמור של אחד מהם רובץ. השני ניגש לעזור. תוך כדי שהם מרימים יחד, הם מתחילים לדבר. אחר כך הם עוצרים לאכול ביחד. לאט-לאט, השנאה מתפוגגת והופכת לקשר של חיבה. ממצווה שנראית טכנית נבנית חברות חדשה.

דבר נוסף שנלמד מההבדלים בין הפסוקים: בספר שמות הדור שומע את המצווה מיד אחרי היציאה ממצרים. הם עדיין עם של עבדים משוחררים. שם הדגש הוא על פריקה – לשחרר, להקל, להסיר את המשא המייד.

בספר דברים, משה כבר מדבר אל הדור שנכנס לארץ. דור שכבר "פרק" מעליו את עול העבדות, ועכשיו מוכן גם לטעון מחדש – לבנות, לשאת יחד, ליצור חברה חדשה.

וכך מצווה שהתחילה ב"חמור שונאך" מסתיימת ב"אחריך". התורה מלמדת אותנו: בכל מפגש עם חולשה – של החמור, אפילו שלנו עצמנו – אפשר לבחור אם להתרחק, או להפוך את זה להזדמנות לקרבה, לחמלה ולחיבור.

משימות ליום שישי

1. להדפיס את הדפים כדי שתוכלו להשתמש בהם בשבת.

2. צבעו את האיור.

רעיונות לשיחה אצל שולחן השבת:

* חיבור אישי - כיצד המצווה של עזרה בפריקה וטעינה של החמור רלוונטית לחיינו היום?

* הרחבה - באבות דרבי נתן (כ"ג) כתוב: בן זומא אומר... איזו גבור שבגבורים, זהו שכובש את יצרו. שנאמר, (משלי טז) "טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר". וכל הכובש את יצרו מעלין עליו כאילו כבש עיר מלאה גבורים, שנאמר, (שם כא) "עיר גבורים עלה חכם". ואין גבורים אלא גבורי תורה, שנאמר, (תהלים קג) "גבורי כח עושי דברו". ויש אומרים, מלאכי השרת, שנאמר, (שם) "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח" וגו'. ויש אומרים, מי שעושה שונא אוהבו:

מיהו גיבור לדעתכם ולפי בן זומא?

רקום בפרשה

בס"ד, אלול תשפ"ה

שבת שלום מגילי והמשפחה

מידע נוסף בבלוג - [/https://shabbatable.blog](https://shabbatable.blog)